

SOBOLEWSKI: TAKSONOMIA, CZYLI BÓJ O UNIJNE PIENIĄDZE DLA ATOMU [KOMENTARZ]

Dyskusje toczone na forum Unii Europejskiej w kwestii taksonomii, czyli swoistego "indeksu projektów niepożądanych" mogą zaważyć na przyszłości unijnej energetyki jądrowej. Opisuje je dla E24 dr Józef Sobolewski.

Od dłuższego już czasu toczą się w Unii Europejskiej dyskusje nad stworzeniem swoistej klasyfikacji projektów gospodarczych, które przyczyniają się do ekologicznie zrównoważonego rozwoju gospodarki europejskiej. Pomysł tej klasyfikacji, tak zwanej taksonomii to indeks projektów, które mogą lub nie mogą, liczyć na wsparcie budżetu Unii oraz unijnych instytucji finansowych. Projekty uznane za niezrównoważone mogą być realizowane, jednak brak wsparcia w Brukseli oznacza także utrudniony dostęp do kapitału prywatnego na rynku europejskim.

Realizacja tego pomysłu nabrała ostatnimi laty przyśpieszenia. Ponad dwa lata temu pisano w krajowych mediach o takiej możliwości wskazując na zapisy porozumienia koalicyjnego CDU-SPD, w którym otwarcie pojawił się zapis o działaniach rządu federalnego dążących do zakazu wspierania finansowego rozwoju energetyki jądrowej przez UE. Oczywiście problematyka taksonomii dotyczy nie tylko energetyki jądrowej, dotyczy także innych sektorów gospodarki. Celem ostatecznym taksonomii jest ograniczenie, a najlepiej uniemożliwienie, dalszego rozwoju części gospodarki wykorzystującej, jako źródło energii cokolwiek innego niż tak zwane źródła odnawialne, poprzez zablokowanie europejskich źródeł finansowania tych przedsięwzięć.

Do realizacji prac nad klasyfikacją Komisja Europejska powołała specjalną Grupę Ekspertów Technicznych (TEG), która w czerwcu bieżącego roku opublikowała raport z wytycznymi do taksonomii. TEG wykorzystuje sześć celów do oceny tego, co uważa się za ekologicznie zrównoważone. Działanie można uznać za zrównoważone, gdy silnie przyczynia się, do co najmniej jednego z celów, nie wyrządzając przy tym żadnej szkody innym. Te sześć celów to:

- Zapobieganie zmianom klimatu.
- Dostosowanie do zmian klimatu.
- Zrównoważone użytkowanie i ochrona zasobów wodnych i zasobów morskich.
- Przejście do gospodarki o obiegu zamkniętym, zapobieganie powstawaniu odpadów i recykling.
- Zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola.
- Ochrona zdrowych ekosystemów.

W swoim czerwcowym raporcie TEG wyklucza energetykę jądrową z puli zrównoważonych i „zaleca także podjęcie szerszych prac technicznych nad DNSH (do not significant harm - nie robić znaczących szkód) w aspekcie energii jądrowej w przyszłości przez grupę posiadającą dogłębną wiedzę techniczną na temat cyklu życia technologii jądrowych oraz istniejące i potencjalne oddziaływanie na środowisko we wszystkich możliwych aspektach”. Czyli NIE dla energii jądrowej i nie muszą podkreślać, że źródła odnawialne spełniają powyższe kryteria. Na szczęście dla energetyki jądrowej zdarzyło się to w trakcie

prezydencji Finlandii, kraju podchodzącego do źródeł energii pragmatycznie a nie ideologicznie. Dlatego w ubiegłym miesiącu byliśmy świadkami pozytywnego przykładu takiego opartego na realnych dowodach podejmowania decyzji w europejskiej polityce energetycznej i klimatycznej.

Decyzja Rady Europejskiej o poparciu sformułowania prezydencji fińskiej na rzecz „odnawialnych i neutralnych dla klimatu źródeł energii” pozostawia otwarte drzwi do zaklasyfikowania energii jądrowej, jako „zielonej” w nowej taksonomii zrównoważonego finansowania UE. Jak można się było spodziewać, Niemcy, Austria i Luksemburg głosowały przeciw. No cóż, przyszłość to zweryfikuje, a także te organizacje pozarządowe, które wyłącznie z powodów ideologicznych, prowadzą kampanię mającą na celu zamknięcie największego źródła czystej energii w Europie, i to w czasie, kiedy jak twierdzą, mamy kryzys klimatyczny. Według IPCC mamy teraz tylko 30 lat - jedną generację - aby prawie całkowicie wyeliminować wzrost emisji z paliw kopalnych z naszej globalnej gospodarki, jeśli mamy zamiar uniknąć najgorszych skutków zmian klimatu. Wiatr i słońce, pomimo dziesięciolecia gigantycznego wsparcia, w czasie, w którym otrzymały więcej dotacji niż energetyka jądrowa w ciągu całego okresu jej istnienia, pokrywają dziś zaledwie 3% całkowitego zapotrzebowania na energię.

Aby uniknąć jednostronnego opartego na ideologii przekazu dotyczącego energetyki jądrowej, grupa niezależnych analityków i dziennikarzy działających w organizacji Energia dla Ludzkości (Energy for Humanity) opublikowała raport i petycję. Oparto się na dokładnym przeglądzie literatury naukowej i dowodów statystycznych dotyczących wszystkich celów i kryteriów zrównoważonego rozwoju stosowanych w taksonomii, aby sprawdzić, czy energia jądrowa spełnia te kryteria.

Przedstawione poniżej postulaty zawarte są w raporcie „Ocena energii jądrowej pod kątem zrównoważonego rozwoju na potrzeby konsultacji w sprawie taksonomii UE 2019” dostępnym na stronie:

<http://energyforhumanity.org/resources/reports-en/sustainable-nuclear-assessment-sustainability-nuclear-power-eu-taxonomy-consultation-2019/>.

W obszernym ponad 50-stronicowym raporcie podsumowano implikacje i problemy związane z propozycją Grupy Ekspertów Technicznych Komisji Europejskiej (TEG), wykluczających energię jądrową z taksonomii. Poniżej kluczowe elementy podsumowania.

Po pierwsze, wszystkie komercyjne działania jądrowe w UE są już regulowane standardem DNSH poprzez przepisy prawa, regulacje i procedury UE i państw członkowskich. Odbywa się to zarówno na poziomie UE (traktat Euratom), jak i na poziomie krajowym (ustawodawstwo i regulacje krajowe). Obejmuje to tymczasowe składowanie wypalonego paliwa jądrowego (dyrektywa w sprawie gospodarowania odpadami radioaktywnymi i wypalonym paliwem jądrowym), ochronę pracowników i społeczeństwa poprzez cały cykl życia obiektu jądrowego oraz przepisy dotyczące trwałego składowania odpadów. Ocena TEG pośrednio kwestionująca kompetencje i możliwości organów regulacyjnych państw członkowskich UE wymaga jednoznacznych dowodów.

Po drugie, decyzja TEG, aby jak dotąd nie uwzględniać energii jądrowej, podważa suwerenną politykę energetyczną i klimatyczną państw UE. Energia jądrowa zapewnia obecnie 49% niskoemisyjnej energii elektrycznej w UE, a przemysł jądrowy generuje około 1,1 miliona miejsc pracy. Ministrowie z 10 krajów UE złożyli ostatnio petycję do Komisji Europejskiej, wzywając do neutralnego technologicznie podejścia do stworzenia równych warunków dla inwestycji we wszystkie źródła niskoemisyjne, co ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia akceptowalnego bezpieczeństwa energetycznego i dla dekarbonizacji. Wykluczenie z taksonomii oczywiście nie zabrania budowy elektrowni jądrowych, ale poważnie utrudnia wysiłki wielu państw na rzecz sprawiedliwej transformacji, utrudniając finansowanie projektów jądrowych. Ewentualne wyłączenie energii jądrowej z taksonomii musi zatem opierać się na solidnych dowodach, co jest związane z jej wpływem na suwerenność narodową w ramach UE.

Po trzecie, uzasadnienie TEG, aby nie włączać energii jądrowej, podważa scenariusze zapobiegania zmianom klimatu i planom działania, które zostały określone, jako wykonalne i konieczne przez niektóre z najbardziej wiarygodnych międzynarodowych instytucji i organizacji, w tym IPCC, IEA i samą Komisję Europejską. Wszystkie te instytucje stwierdzają, że energia jądrowa powinna nadal odgrywać znaczącą rolę w efektywnych kosztowo, szybkich i skutecznych działaniach na rzecz zapobiegania zmianom klimatu. Ewentualne wyłączenie energii jądrowej z taksonomii może znacznie utrudnić te działania, zmniejszając możliwości finansowania projektów jądrowych i niepotrzebnie zwiększając koszty kapitału na projekty energetyki jądrowej. Wyłączenie energii jądrowej z taksonomii powinno być rozważane tylko wtedy, gdy zostaną przedstawione mocne dowody potwierdzające, że rzeczywista znacząca szkoda ma lub może mieć miejsce w tym przypadku. Gdyby takie dowody zostały przedstawione (a nie są), należałoby je porównać z dowodami potencjalnej szkody spowodowanej wyłączeniem energii jądrowej z działań zapobiegającym zmianie klimatu.

Po czwarte, uzasadnienie TEG o nieuwzględnieniu energetyki jądrowej podważa integralność i niezależność przepisów krajowych i międzynarodowych oraz odpowiedzialnych organów regulacyjnych; ustawodawstwo (takie jak Traktat Euratom i związana z nim dyrektywa); oraz najlepsze praktyki i wytyczne międzynarodowe (na przykład z IAEA i ICRP); których wspólnym zadaniem jest zagwarantowanie pełnego bezpieczeństwa jądrowego cyklu życia, ochrony radiologicznej i odpowiedzialności we wszystkich operacjach jądrowych. Twierdząc, że potrzebne są długoterminowe dane empiryczne ze stałych obiektów unieszkodliwiania odpadów w celu udowodnienia, że są one bezpieczne, TEG wydaje się lekceważyć międzynarodowe normy i przepisy. Kwestionuje również i podważa zaufanie do ram prawnych Euratomu i niezależnych krajowych organów regulacyjnych mianowanych przez ich rządy, aby zapewnić bezpieczne i zrównoważone długoterminowe działania w interesie ochrony ludzi i środowiska. Na przykład fiński organ regulacyjny STUK wydał licencję na fińskie składowisko ostateczne, które jest obecnie w budowie, z zastrzeżeniem zgodności z przepisami bezpieczeństwa i procedurami postępowania z odpadami promieniotwórczymi dla zamierzonego długoterminowego działania. Według naszej wiedzy TEG nie zażądał, ani nie rozpatrzył, żadnych dowodów od jakiegokolwiek organu regulacyjnego do spraw energii jądrowej państwa członkowskiego Unii Europejskiej w odniesieniu do potencjalnej szkody wynikającej z długoterminowego zarządzania i składowania odpadów radioaktywnych. Włączenie energii jądrowej do taksonomii należy rozważyć w świetle opinii takich ekspertów, połączonych z istotnymi dowodami.

Po piąte, ocena wszystkich form niskoemisyjnego wytwarzania energii elektrycznej powinna odbywać się na takich samych zasadach. Raport techniczny TEG nie uwzględnia względnej szkody powstałej przy zastosowaniu różnych opcji wytwarzania niskoemisyjnej energii elektrycznej. W szczególności zastosowanie energii jądrowej w raporcie technicznym TEG różni się od innych technologii właśnie w zakresie gospodarki odpadami. Wszystkie formy niskoemisyjnej produkcji energii elektrycznej wiążą się z powstawaniem odpadów zawierających niektóre elementy, które nie można uznać za „zrównoważone ekologicznie”. Należy wziąć pod uwagę pełny cykl życia wytwarzania energii elektrycznej i porównać ją tak samo we wszystkich technologiach.

Resumując, tworząc inny zestaw wymagań dla jednej technologii niż pozostałe, TEG naraża swoją integralność i wiarygodność, jako niezależnej grupy ekspertów technicznych. Przykładowo, wymagając długoterminowych dowodów empirycznych dotyczących składowisk odpadów nuklearnych, podczas gdy nie wymaga się takich dowodów od jakiegokolwiek innego przemysłu lub sektora zarządzającego odpadami niebezpiecznymi, TEG ryzykuje naruszenie wymogu neutralności technologii wynikającej z taksonomii. Wyraźne niespójności w stosowaniu unijnej zasady równego traktowania w odniesieniu do kryteriów niepowodujących znaczącej szkody (DNSH) grozi podważeniem zaufania rynków finansowych, że definicja zrównoważonej działalności została opracowana w sposób rzetelny i

obiektywny. Takie nierówne traktowanie i obecne wyłączenie energii jądrowej (pomimo jej kluczowej roli w osiągnięciu zerowej emisji netto) potencjalnie szkodzi reputacji i wiarygodności zarówno taksonomii, jak i TEG, co z kolei może ograniczyć przyjęcie taksonomii i standardów EU Green Bonds przez środowiska finansowe.

Uwzględnienie energii jądrowej, jako źródła niskoemisyjnego i zrównoważonego wytwarzania powinno zostać potwierdzone przez Komisję Europejską i Parlament Europejski. Jednakże wynik tych negocjacji jest ciągle niepewny, a prawdziwe problemy pojawią się na etapie wdrażania.

W związku z powyższym autorzy raportu wzywają wszystkich do wywarcia presji na instytucje europejskie:

1. Należy wesprzeć Radę Europejską i państwa członkowskie (które są za energetyką jądrową) w kwestii pokazania zrównoważenia energii jądrowej. Można skorzystać z raportu i innych materiałów umieszczonych na stronie internetowej Energy for Humanity (www.energyforhumanity.org), aby przygotować własne materiały z argumentami za włączeniem energetyki jądrowej dla polityków oraz dla mediów.
2. Należy zaprezentować (przekazać) swoje argumenty lokalnym europosłom.
3. Należy zgłosić się do nowej Grupy Ekspertów Technicznych nowej Komisji Europejskiej, oferując ekspercki wkład we wsparcie w negocjacjach Rady i Parlamentu.
4. Autorzy raportu proszą także o wsparcie poprzez podpisanie i poparcie petycji umieszczonej na stronie:
(<https://www.openpetition.eu/petition/kommentare/include-nuclear-in-the-eu-sustainable-finance-taxonomy>).

Autorzy raportu: Kirsty Gogan, Energy for Humanity & LucidCatalyst; Rauli Partanen, THINK ATOM and Eric Ingersoll, Energy Options Network & LucidCatalyst.

dr Józef Sobolewski

Poglądy niebędące poglądami autorów raportu przedstawione w tym artykule są prywatnymi opiniami dra Józefa Sobolewskiego i nie reprezentują stanowiska żadnej instytucji. Tytuł i lead pochodzą od redakcji.